Vertalen en tolken is mensenwerk

Geachte leden van de vaste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid,

Het Nederlands Genootschap van Tolken en Vertalers (NGTV) vraagt, mede namens de Orde van Registertolken en -vertalers (ORT&V), Dr. Lettie Dorst, Chair of Translation, Leiden University Centre for Linguistics, Faculty of Humanities, Dr. Gys-Walt van Egdom universitair docent Universiteit Utrecht, de Auteursbond, FNV Zelfstandigen en ZZP Nederland aandacht voor de toekomst van professionele tolk- en vertaaldiensten in Nederland.

De snelle ontwikkeling en toepassing van kunstmatige intelligentie heeft grote gevolgen voor het werk van tolken en vertalers. Het NGTV ziet kansen om AI in te zetten ter ondersteuning van taalprofessionals, maar signaleert tegelijkertijd risico's wanneer menselijke vertaling en vertolking steeds verder worden vervangen door taalmodellen.

Die ontwikkeling raakt in het bijzonder mensen die voor hun toegang tot recht, zorg, overheid en maatschappelijke dienstverlening afhankelijk zijn van correcte en begrijpelijke communicatie. In dergelijke situaties gaat vertalen en tolken volgens het NGTV om meer dan een taalkundig correcte omzetting van woorden. Kennis van context, cultuur, terminologie, het kennisniveau van de gesprekspartner en de gevolgen van een bepaalde formulering zijn bepalend voor de betekenis van de boodschap.

Vooral wanneer een vertaling gevolgen heeft voor iemands rechten, gezondheid, veiligheid of rechtspositie is het van belang dat duidelijk is wie verantwoordelijk is voor de kwaliteit van die vertaling. Bij de inzet van AI is dit niet duidelijk. Er zijn geen (internationale) afspraken, al dan niet in wetten verankerd, die bepalen wie de uiteindelijke verantwoordelijke is.

Continuïteit van het beroep

De continuïteit van het beroep staat op het spel. Het NGTV ziet dat opdrachten en tarieven nu al onder druk staan door de verwachting dat AI vertaalwerk sneller en goedkoper kan uitvoeren. Menselijke taalprofessionals worden daarbij steeds vaker ingezet voor post-editing van automatisch gegenereerde teksten. Dit terwijl onderzoek laat zien dat post-editing voor de meeste talen en tekstsoorten niet minder of makkelijker werk is, geen tijdsbesparing oplevert, net zo veel kennis en expertise vereist als zonder AI vertalen omdat de post-editor de fouten en problemen niet alleen moet zien maar ook kunnen oplossen. Heel veel fouten worden simpelweg niet gezien door de aard van het werk, ook bij ervaren professionals.

Ook de instroom in het beroep verdient aandacht. Taalopleidingen hebben te maken met teruglopende studentenaantallen, terwijl een aanzienlijk deel van de huidige beroepsgroep de komende jaren de arbeidsmarkt zal verlaten. Het NGTV vindt het daarom belangrijk dat wordt onderzocht hoe Nederland ook op langere termijn kan beschikken over voldoende gekwalificeerde tolken en vertalers.

Het verdwijnen van professionele menselijke expertise heeft cruciale gevolgen op verschillende terreinen. Denk bijvoorbeeld aan medische communicatie, juridische procedures, arbeidsveiligheid en internationale communicatie, maar ook aan de vertaling van kunst, cultuur en literatuur. In al deze situaties vormen nuance, context en interpretatie een wezenlijk onderdeel van een correcte informatieoverdracht. AI neemt geen verantwoordelijkheid voor juiste communicatie.

Commissiedebat Juridische beroepen

Tijdens het commissiedebat Juridische beroepen van 8 oktober 2026 komt ook de monitoring van tolk- en vertaaldiensten aan de orde. Dit is volgens het NGTV een uitstekende gelegenheid om niet alleen naar de huidige beschikbaarheid van deze diensten te kijken, maar ook naar de gevolgen van AI voor de kwaliteit, continuïteit en toekomstige beschikbaarheid van professionele tolken en vertalers.

NGTV - Nederlands Genootschap van Tolken en Vertalers
Weg en Bos 21 | secretariaat@ngtv.nl | T +31 (0)10 307 6796 | BTW-nummer NL009708479B01
2661 DG Bergschenhoek | www.ngtv.nl | KvK 40516076 | IBAN NL60 INGB 0000 4820 97 / BIC INGBNL2A

Het NGTV verzoekt de commissie daarom aandacht te besteden aan de vraag hoe de kwaliteit en beschikbaarheid van menselijke tolk- en vertaaldiensten voor de toekomst kunnen worden geborgd.

Daarbij vraagt het NGTV de staatssecretaris in het bijzonder te onderzoeken:

of aanvullende bescherming en erkenning van het beroep van professioneel tolk en vertaler noodzakelijk en wenselijk is, en of daarbij bijvoorbeeld de invoering van beschermde aanduidingen als 'Trusted Translator' en 'Trusted Interpreter' een rol kan spelen. Dit maakt tevens voor iedereen duidelijk dat de vertaling tot stand is gekomen door inzet van een mens, en niet door slechts alleen een vertaalmachine.

Een dergelijk onderzoek moet volgens het NGTV ook ingaan op de verhouding tussen menselijke taalprofessionals en AI, kwaliteits- en aansprakelijkheidsvraagstukken, de beschikbaarheid van voldoende gekwalificeerde professionals en de toekomst van relevante opleidingen.

Het NGTV benadrukt dat technologische ontwikkeling en menselijke expertise niet tegenover elkaar staan. AI ondersteunt taalprofessionals en maakt hun dienstverlening efficiënter. Tegelijkertijd is het van belang dat mensen die afhankelijk zijn van tolk- en vertaaldiensten ook in de toekomst kunnen rekenen op professionele, betrouwbare en contextgevoelige communicatie.

Wij gaan graag met u in gesprek om onze bevindingen, zorgen en mogelijke oplossingsrichtingen nader toe te lichten.

Met vriendelijke groet,
Nederlands Genootschap van Tolken en Vertalers (NGTV)

Kirsten Schreij
Voorzitter NGTV

Ilse Kaandorp
directeur NGTV
06 - 2556 8671 | Ilse.kaandorp@ngtv.nl

Mede namens:

Orde van Registertolken en -vertalers (ORT&V)
mr. drs. Fedde Dijkstra, voorzitter

Auteursbond
Liesbet van Zoonen, voorzitter

Leiden University Centre for Linguistics Faculty of Humanities
Dr. Lettie Dorst, Chair of Translation

FNV Zelfstandigen
Henk van der Schaft, bestuurder

Universiteit Utrecht
Dr. Gys-Walt van Egdom, universitair docent

ZZP Nederland
Frank Alfrink, voorzitter